

Roszzabbul élünk, mint az átlag – vagy mégsem?

SZERZŐ: VIRÁGH ENIKŐ

Beszélő számok sorozat, 2018. június

A magyar ember körülnéz, és azt látja, mindenki jobban él, mint ő. Az is a többiekénél kevesebbnek érzi a jövedelmét, aki jóval többet keres másoknál. Lehet, hogy inkább azokat vesszük észre, aki jobb helyzetben vannak nálunk. Lehet, hogy szebbnek mutatják az emberek az életüket, mint amilyen valójában. Mindenesetre a KSH adatai azt mutatják, hogy hajlamosak vagyunk saját relatív jövedelmi helyzetünket rosszabbnak értékelni, mint amilyen – szinte mindenki úgy érzi, rosszabbul él, mint az átlag.

Forrás: dreamstime

A tényleges, és az elvárt jövedelmek összevetéséből azt látjuk, hogy 2017-ben a magyar háztartások szerint az átlagos megélhetéshez havi nettó 117 ezer forint szükséges, míg a tényleges átlag mindössze 100 ezer forint volt.

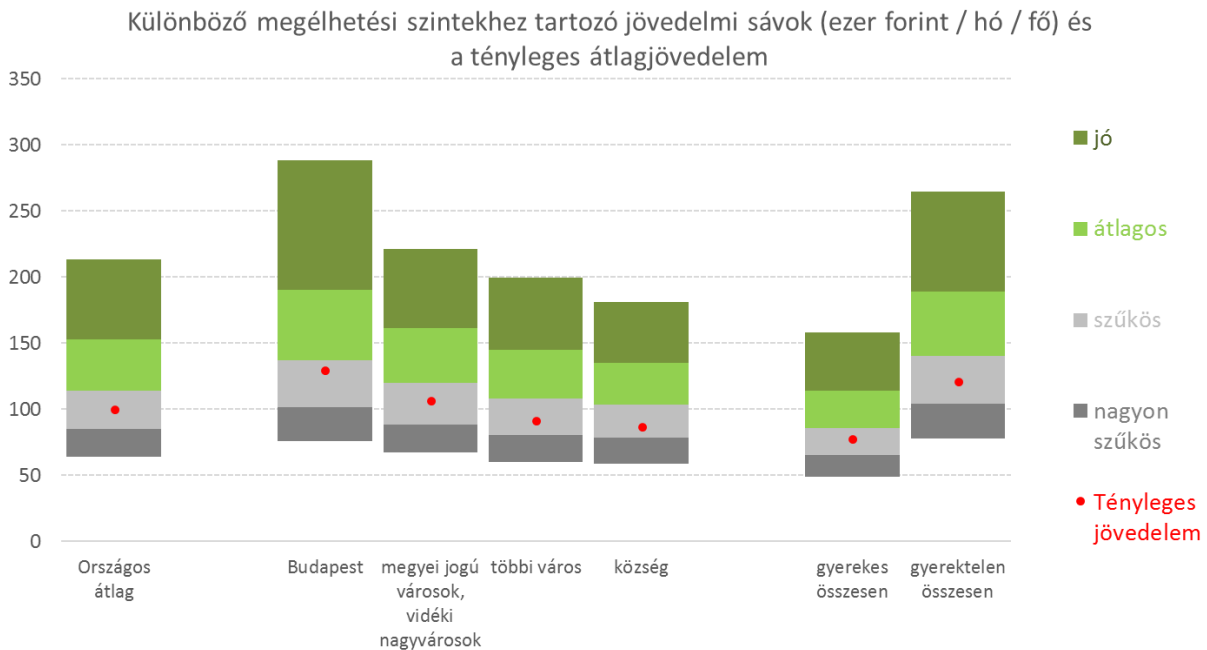
A Beszélő Számok sorozat a magyar háztartások helyzetéről ad áttekintést. A Központi Statisztikai Hivatallal együttműködésben készített cikkek a gyerekes családok helyzetét, a háztartások fogyasztását és életkörülményeit elemzik a legfrissebb adatok alapján. A statisztikákat vizsgálva kiderül, nem minden olyan, amilyennek gondoljuk.

A sorozat cikkeihez a KSH Háztartási költségvetési és életkörülmény felvételének, Időmérlegének és Mikrocenzusának adatait használtuk.

Az országos átlag természetesen elfedi a társadalmi csoportok közötti különbségeket. De ha belemerülünk a részletekbe, akkor is azt tapasztaljuk, hogy nagytóval kell keresni Magyarországon azokat a társadalmi csoportokat, akik jövedelme nem csak eléri az átlagot, hanem azt úgy is érzik.

Akár a különböző méretű településeken élők, akár a gyermekes és gyermektelen háztartások esetében végezzük el ezt az összehasonlítást, rendre mindenki átlag alattinak tartja jövedelmét: az egyes csoportok tényleges átlagkeresete elmarad az átlagos megélhetéshez szükségesnek gondolt szinttől. Az átlagos jövedelemszint felett élők több mint fele látja úgy, hogy bevételei csak a szűkös megélhetést teszik lehetővé.

A KSH a Háztartási költségvetési és életkörülmény felvétele évente mintegy 10 ezer háztartást megkérdezve méri a háztartások egy főre eső jövedelmét. Ebbe a jövedelemben nem csak a munkabér, hanem a háztartás teljes jövedelme beleértendő: családi pótlék, nyugdíj, munkanélküli segély, gyerekek után járó támogatások. Emellett arról is megkérdezik a háztartásokat, hogy mekkora jövedelmet tartanak szükségesnek a nagyon szűkös, szűkös, átlagos, jó, illetve nagyon jó megélhetéshez.

Forrás: KSH, 2017

Arra, hogy a *többség* miért érzi magát átlag alattinak, viszonylag egyszerű a magyarázat: az alacsony jövedelműek mindig többen vannak, a kevés kiemelkedően kereső háztartás húzza fel az átlagot. Emiatt mindenhol az emberek több mint fele rosszabbul él, mint az átlag. Magyarországon a háztartások körülbelül 55 százalékának van az országos átlag alatt a jövedelme.

Azonban 2016-ban több mint egy millió háztartás, körülbelül 2,5 millió ember érezte úgy, hogy jövedelme nem elég az átlagos megélhetéshez, pedig az egy főre jutó havi bevétele meghaladta az átlagos havi 100 ezer forintot.

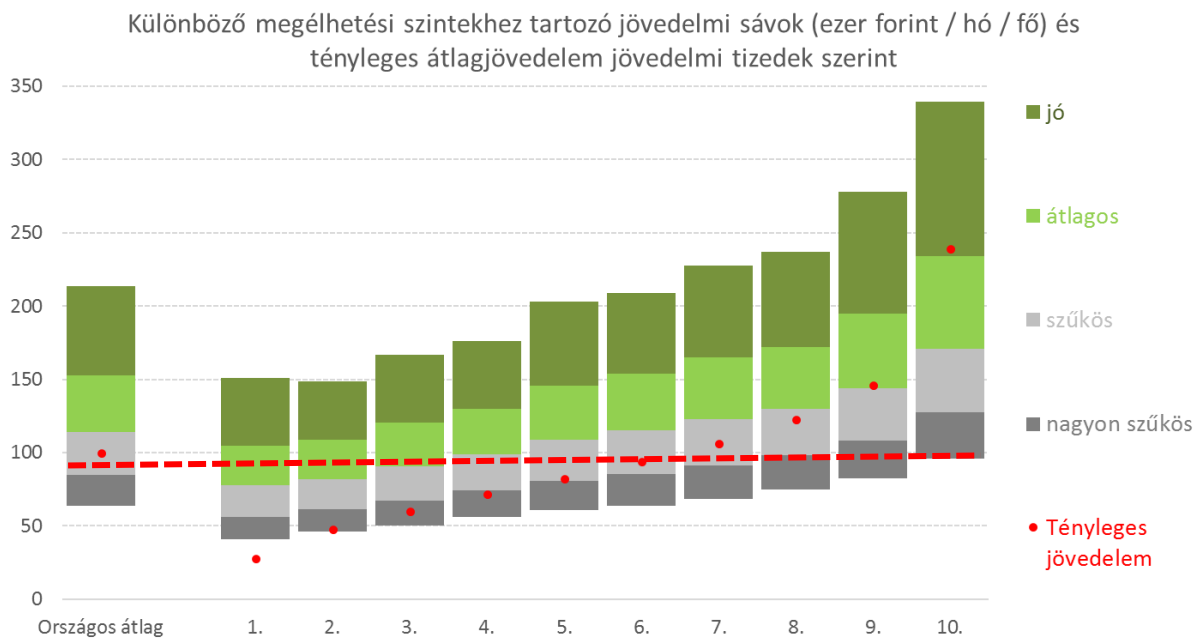
Nézzük, hogyan is alakul az átlagkereset és az átlagos megélhetéshez szükségesnek látott jövedelem a különböző jövedelmű csoportokban! A legmódosabb 10 százalék és a második legjobban élő 10 százalék, azaz a 10. és a 9. decilishez tartozók érzik úgy, hogy többet keresnek annál, mint amennyi az

átlagos megélhetéshez kell. A legmódosabb háztartásokban 239 ezer forint bevétel jut egy családra havonta, és úgy gondolják, az átlagos megélhetéshez 170 ezer forintra van szükség.

A 8. decilisbe azok tartoznak, akiknek több a jövedelme a társadalom 70 százalékánál, de nem tartoznak a top 20 százalékba. Ez a csoport már átlag alattinak tartja magát: úgy érzik, az átlagos megélhetéshez 130 ezer forint kell, ami több mint a rendelkezésükre álló havonkénti 123 ezer forint.

A társadalom legalacsonyabb jövedelmű tizedében kevesebb mint 28 ezer forint jut egy emberre, az átlagos megélhetéshez szükséges keresetet pedig 78 ezer forint körülnek tartják.

Az alábbi grafikont böngészve jól látszik, hogy minél jobban él valaki, annál nagyobbakat tartja az átlagos megélhetéshez szükséges jövedelmet.

Forrás: KSH, 2017

Nagyobb lábhoz nagyobb takaró kell

Amikor dolgozni kezdtem, és először kaptam kézhez rendes havi bért az egyetemi ösztöndíj helyett, óriási ugrást éltem meg az életszínvonalamban: hirtelen sokkal több mindent engedhettem meg magamnak, mint korábban. Sokkoló volt, amikor a hierarchiában felettem álló és nálam jóval többet kereső kolléganóm egy délután a konyhában panaszkodni kezdett a fizetésére, bizonygatva, hogy ebből a kevés pénzből, amit itt adnak, képtelenség megélni.

Ez a példa, és az eltérő anyagi helyzetű háztartások különböző elvárásai jól mutatják, hogy erősen szubjektív, hogy mennyi jövedelmet tartunk elfogadhatónak. Elvárásaink a jövedelmünkkel együtt nőnek. Ami a legszegényebb 20 százalék számára már a jó megélhetést is lehetővé teszi, azt a társadalom legjobb helyzetű ötöde még az átlagos megélhetéshez sem tartja elegendőnek. Egy jólszituált embernek természetes, hogy késő este taxival megy haza, télen elutazik síelni. Ugyanez egy alacsony keresetű családban elképzelhetetlen luxus.

Emellett objektív különbségek is vannak. Nem mindegy például, hogy valakinek egy kis faluban vagy Budapesten kell boldogulnia, hogy egyedül él-e, vagy családot kell eltartania. Budapesten például az

átlagos megélhetéshez szükségesnek vélt jövedelem az országos átlagnál magasabb (+20%), míg a községekben alacsonyabb (-8%). Egy kisebb háztartásnak magasabb az egy főre jutó elvárt jövedelme, mint egy gyerekes családnak, hiszen ott több ember között oszlik meg a rezszi, többen használnak egy-egy háztartási gépet, öröklük egymástól a gyerekek a játékokat, ruhákat.

Forrás: dreamstime

Mindez viszont csak azt magyarázza meg, miért magasabbak a gyermektelenek, a budapestiek és a felsőbb rétegek jövedelmi elvárásai, de azt nem, hogy miért érzékelik saját helyzetüket rosszabbnak, mint amilyen.

Az Összkép magazin a magyar társadalom és gazdaság működéséről szól. Komoly elemző munkára épülő áttekintéseket készítünk, kutatások eredményeit foglaljuk össze és az országot jól ismerő vezetők, kutatók történeteit mutatjuk be arról, hogyan is működik a világunk. [Kövessen minket](#), iratkozzon fel [hírlevelünkre](#), ha szeretné mélyebben megérteni és felfedezni Magyarországot.

Miért zöldebb a szomszéd kertje?

Nos, a kérdés mindig az, hogy kihez viszonyítjuk magunkat? Kire gondolunk, amikor az átlagos jövedelműek, vagy az átlagos életszínvonalon élők képét rakjuk össze a fejünkben?

Lehetséges, hogy a környezetünkből csak azokat vesszük észre, akik jobban élnek nálunk? Hozzájuk hasonlítjuk magunkat, őket akarjuk utolérni, miközben észre sem vesszük, hogy mennyire kiváltságos helyzetben vagyunk sok más honfitársunkhoz képest.

Gondoljunk csak arra, milyen könnyen kiszúrjuk, ha a környezetünkben valaki új autót, nagyobb lakást vesz. Ilyenkor rögtön arra gondolunk, bezzeg mi még mindig a 8 éves kocsinkkal járunk és egy jobb kanapét sem merünk megengedni magunknak. Azokat az ismerőseinket, akik még öregebb autóval, még kisebb lakásban, még rosszabb környéken élnek, mint mi, valahogy nem szoktuk figyelembe venni.

Az is lehet persze, hogy azért látjuk a többiekét jobb anyagi helyzetben lévőeknek, mert gazdagabbnak mutatják magukat, mint ahogy valójában élnek. Lehet, hogy mi is csinálunk ilyesmit. Vannak, akiknek fontos, hogy mindenben szebbnek láttassák az életüket. Az pedig szinte mindenkire igaz, hogy esetenként többet költ, mint amennyit megengedhetne magának – és inkább erről mesél az ismerőseinek.

Ha valaki elutazik Dominikára, abból rögtön arra következtetünk, hogy jól megy neki (biztos jobban, mint nekünk). Azt már nem köti az orrunkra, hogy miről mondott le emiatt. A facebook ezt a jelenséget csak felerősítette: szinte mindenki egy kozmetikázott valóságot mutat: nyaralós képek, éttermi fotók garmadájával szembesít minket nap mint nap, azzal, hogy ismerőseink élménydús életéhez képest a miénk maga a szürke egyhangúság.

Forrás: pixabay

Az is hozzá tartozik az összképhez, hogy amikor az átlag magyar átlagos életszínvonalra gondol, azon inkább egy ideális, mint egy valós átlagot ért: olyasmit, ahogy az átlagnak *kellene* élnie, és nem olyat, amin *valójában* él. Magyarország nem hermetikusan zárt világ: elég bekapcsolni a tévét, vagy átugrani Ausztriába, hogy az ember egy magasabb életminőség hétköznapjait lássa. A jövedelmünk a *valós* magyar átlagjövedelem, a *képzelt* átlagos életszínvonal pedig valahol a magyar és a nyugat-európai életszínvonal között van.

Amikor tehát körbenézünk és elszomorodunk saját anyagi helyzetünk miatt, jusson eszünkbe, hogy nagyon valószínű, hogy jobban élünk másokhoz képest, mint azt gondoljuk. A nálunk magasabb jövedelemmel rendelkezők persze motiválóan is hathatnak ránk, relatív helyzetünk alulértékelése viszont könnyen vezethet elégedetlenséghez.

Ha jobban megismerjük a társadalmat, amiben élünk, és benne a nálunk kevésbé szerencsések életkörülményeit, az segíthet leépíteni a felesleges frusztrációkat és helyre tenni, reálisan látni saját helyzetünket is.